

પ્રકૃતિ પ્રવાસ 2025

તમને એવું કહેવામાં આવે કે તમારે એક પ્રવાસે નીકળવાનું છે. નીકળવાનું છે એટલે નીકળી પડવાનું છે. ક્યાં જવાનું છે, ક્યાં રોકાવાનું છે એની તમને ખબર જ ન હોય તો તમે તૈયાર થાઓ ? આમ તો આપણું જીવન પણ આવો જ એક પ્રવાસ નથી ? ક્યાં જવાનું છે ? ક્યાં જઈ રહ્યાં છીએ એની આપણને ક્યાં ખબર છે ? છતાં આપણે આવી જિંદગી જીવવા તૈયારી બતાવીએ જ છીએ ને ? તો આવી ભાગદોડ ભરી જિંદગીને થોડી ધીમી કરવા, આ પુરપાટ જતી જિંદગીમાં એક સ્પીડ બ્રેકર મૂકવા દર વર્ષે અમારા વડીલ રાજેન્દ્રસિંહ એક પ્રકૃતિ પ્રવાસનું આયોજન કરે છે. આ પ્રવાસ એ છેલ્લા 32 વર્ષથી દર સાતમ-આઠમે યોજે છે. જેમાં અમે થોડા વર્ષોથી સાથી પ્રવાસી તરીકે જોડાઈએ છીએ. અમારા આ પ્રવાસની ટેગલાઇન છે, 'સુવિધા સામાન્ય, આનંદ અપાર'. આ પ્રવાસ ટૂંકમાં થાય. ટૂંકમાં પાછળ ગાદલાં પાથરીને અમે મિત્રો ક્યારેક 25 તો ક્યારેક 50 બેસીએ અને માણસા કોલેજથી આરંભ થાય અમારા પ્રવાસનો.

આ વર્ષે 15મી ઓગસ્ટ 2025ના રોજ અમે લોકો ફરજિયાત દેશપ્રેમ બતાવી, ભારતમાતાની જય બોલાવીને નીકળી પડ્યાં એ ભારતમાતને મળવા જેની વાત નહેરુએ ભારત એક ખોજના પહેલા એપિસોડમાં કરી છે. અમારો પ્રવાસ કાયમ ઉપડે માણસા કોલેજથી અને પછી 'લોગ મિલતે ગયે ઔર કારવાં બનતા ગયા'ની જેમ એમાં લોકો આગળ ઉપર જોડાતાં જાય. આ પ્રવાસમાં જોડાવા એક મિત્ર છેક બોટાદ બાજુથી આવેલા. સામાન્ય રીતે દૂરથી આવનારા મિત્રોની જેમ તેઓ પણ અમારાં એક મિત્રને ત્યાં રાત રોકાયા. અમુક મિત્રો અમદાવાદથી આવેલા. આવા જ એક મિત્રને પ્રાંતિજથી માણસા પહોંચતા 12 વાગી ગયા. જેને પરિણામે અમારે નીકળવાનું હતું 10:30 વાગે પણ અમે નીકળી શક્યા 12:00 વાગે. અમારું પહેલું destination હતું કટી હનુમાન, જ્યાં અમારે ભોજન પણ લેવાનું હતું. અમારા અમુક મિત્રો કટી હનુમાનથી અમારી સાથે જોડાવાના હતા. સતેશ્વર પહોંચ્યા તો જાણ્યું કે આગળ અમારી ટૂંક નહીં જઈ શકે. અમે સતેશ્વર મંદિર અને મેળો જોઈ રહ્યાં ત્યારે દોઢ વાગી ગયેલો, સવારે નાસ્તો કે ભોજન કરેલું નહીં અને હવે જો કટી હનુમાન જવું હોય તો 2 કિમી ચાલવાનું એટલે હનુમાનદાદાની જય બોલાવી અમે સતેશ્વરમાં જ પાકું ભોજન લીધું અને નીકળ્યા ઈડરિયા ગઢ તરફ. (પેલો મિત્ર એટલો ભલો કે અમારાં કહેવાથી કટી હનુમાનથી સતેશ્વર આવી ગયેલો.)

અમારા રાજેન્દ્રસિંહના મનમાં રહેવા – જમવાના સ્થળની થોડી સ્પષ્ટતા તો હોય પણ એ વાત કાયમ મોઘમ રાખે એટલે ક્યારેક આમ પણ બને. અને રાજેન્દ્ર શુક્લની કવિતા પ્રમાણે 'આવું પણ થાય, આના જેવું પણ થાય' એવી અમારી પરંપરા. તો હવે પ્રવાસ પહોંચ્યો ઈડર. ત્યાં જઈને સ્વામિનારાયણ મંદિરમાં હળવા થયા અને મંદિરના પરિસરમાં બેઠક જમાવી. અમારા યજમાન રવિન્દ્રભાઈએ ઈડરનો ટૂંકો પણ રસાળ ઇતિહાસ જણાવ્યો. સાથે સાથે માણસા અને ઈડર રજવાડાના સંબંધોની પણ વાત થઈ. પછી અમે નીકળી પડ્યા ઈડરિયો ગઢ જીતવા અને રૂઠી રાણીને મનાવવા. (ઈડરના ગઢમાં ઘણે ઉપર એક રૂઠી રાણીનો મહેલ છે.) આખા ચઢાણ દરમિયાન અલક મલકની વાતો કરતા અમે ઉપર પહોંચ્યા. ગયા વર્ષથી અમારી સાથે જોડાયેલા એક મિત્ર હિમાલયથી સીધા મહેસાણા થઈને બસમાં ઈડર પહોંચ્યા. એ ઈડર બસ સ્ટેન્ડ હતા અને અમે ગઢ ચડવાનું શરૂ કરી દીધેલું છતાં અમે રૂઠી રાણીના મહેલ પર સાથે પહોંચ્યા. પછી અમે શુદ્ધ હવામાં ઘડીભર પોરો ખાધો. રાણીના મહેલથી રાણી તળાવ સુંદર લાગતું હતું. જાણે ગણિતના વિદ્યાર્થીએ પરિકર લઈને ના દોર્યું હોય !

ઉતરીને અમે વિશ્રામ સ્થળ બડોલી પહોંચ્યા. ત્યાં અમારે હાઈસ્કૂલમાં રોકાવાનું હતું. પ્રાર્થનાખંડમાં 25 ગાદલાં લઈને અમે ગોઠવાઈ ગયા. અમારા યજમાને જમવાની બહુ સરસ વ્યવસ્થા કરેલી. આટલું સરસ જમવાનું મળી શકશે એવી અમે કલ્પના નહોતી કરેલી. તે દિવસે રવિન્દ્રભાઈના પપ્પાની 13મી પુણ્યતિથિ હતી. એમને ત્યાં ભજનનો કાર્યક્રમ હતો જેમાં અમે સૌ

મિત્રો આનંદ સાથે જોડાયા. અમારા સૌના happy હોર્મોન્સ એકદમ ઊંચાઈ ઉપર હોય એવું અમે ભજનમાં અનુભવ્યું. ગઢનો થાક જાણે ભજનના ગાને ઉતારી દીધો. ઈડરની ભજનમંડળીઓની અભિનય સાથે ભજનની રીત માણસા કરતાં જુદી જણાઈ. કબીરા ઈસ સંસાર મેં ભાત ભાત કે લોગ એમ અમારા પ્રવાસમાં એકદમ ભિન્ન પ્રકૃતિના મિત્રો પણ હોય. રાજેન્દ્રસિંહની સર્વસમાવેશક ભૂમિકાને કારણે બધા વિવાદ વગર સાથે રહી શકીએ. અમારા નાસ્તિક,રેશનલ મિત્રો પણ ભજનનો રસ લઈ રહ્યાં હોય એવું જોવા મળે.

બીજે દિવસે સવારે દૈનિક ક્રિયાઓ પતાવી અમે શાળાના આચાર્યના ઘરની મુલાકાત લીધી. પરિચય બેઠક ત્યાં જ થઈ. ત્યાંથી અમે સાબલી મહાકાળી માના મંદિરે ગયાં. તડકાને કારણે ત્યાં મજા ઓછી આવી. ત્યાં એક રણકાર આપતો મોટો પથ્થર છે. વિજ્ઞાનના વિદ્યાર્થી હોવાથી કુતૂહલ જાગ્યું કે આવું કેમ ? પણ કંઈ સમજાયું નહીં. જીવનમાં આવું ન સમજાય એવું ઘણું બને જ છે ને ? અમે શોધવાનો પ્રયત્ન કર્યો કે કઈ ધાતુ હશે પણ ભોજન અમારી રાહ જોતું હતું અને પેટ ભોજનની. બપોરે અમે શાળામાં પરત આવ્યા અને હરિહર કર્યું. હરિહર બાદ હરિને પ્રિય એવું શયન કર્યું. અમે ઉપરવાસમાં હતાં, પ્રવાસમાં જ હતાં અને વરસાદ પડ્યો. ઈડર નજીક એક જૂના ભવનાથ નામે મંદિર છે. ચોતરફ પાણી હોવાથી બેટ જેવું ભાસે. સાંજે જઈએ તો વળી બીય જેવું. ત્યાં અમારી ટોળકી છૂટી પડી ગયેલી. કોઈકે નાસ્તો ખાધો, કોઈકે પ્રસાદ ખાધો તો કોઈકે ઠંડી હવા ખાધી. રાજેન્દ્રસિંહને સંસ્થા દર્શન કરાવવામાં ખૂબ રસ. એમને એમ હોય કે આ યુવાનોની ટીમ કંઈક હટકે જુએ અને એમને આવી કોઈ દિશા સૂઝી આવે. એક બેન શહેર છોડીને વસઈ નામના ગામમાં રહેવા ગયા છે. એમના પોતાના ખેતરમાં સુંદર ઘર બનાવ્યું છે અને સાત્ત્વિક કોસ્મેટિકના વિવિધ પ્રયોગો કરી રહ્યાં છે. એમનું ઘર જોઈને,એમને મળીને સૌ જુદી જુદી પ્રેરણા લઈ ચાલ્યા બડોલી તરફ.

અમે પ્રવાસ શરૂ કર્યો ત્યારે બે સ્થળ રાજેન્દ્રસિંહના મનમાં હતાં. એક વિરેશ્વર-શારણેશ્વર અને બીજું ગાંઠિયોલ (ગોધમજી). આગળના બે દિવસ અમે આ બંનેમાંથી એક પણ સ્થળની મુલાકાત લઈ શક્યા ન હતાં એટલે એ સ્થળ ચુકાઈ ન જાય એમ વિચારી અમે ટૂકમાં ગોઠવાયા. ગોધમજી જેસંગબાપાની સમાધિ છે. જેસંગબાપા શ્રીમદ રાજચંદ્રના અનુયાયીઓમાંના એક. સાબરકાંઠાના લોકોને એમનામાં ઘણી શ્રદ્ધા. ગામમાં એમના નામે હોસ્પિટલ ચાલે. હોસ્પિટલની મુલાકાત બાદ અમે એમના ઘરે ગયા. એમના વિશે થોડી વાતો સાંભળી. ત્યારબાદ એમની સમાધિ જોઈ અને ત્યાં અલ્પાહારનો લાભ લીધો.

ગાંઠિયોલ થોડો વધુ સમય અપાઈ ગયો એટલે અમે વિરેશ્વર મહાદેવના મંદિર તરફ ગાડી ભગાવી. ત્યાં શ્રાવણ માસમાં ભોજન પીરસાય છે. પણ આવી જગ્યાએ સાવ એમ જ ન જમવું એમ વિચારીને અમે થોડા રૂપિયા રામભરોસે આપ્યા. ભોજનને હજી વાર હતી ત્યાં અમે વિરેશ્વરમાં એક ગુપ્ત ગંગા નીકળે છે એની મુલાકાત લેવા ગયા. એકદમ રળિયામણું સ્થળ જોઈને બધા અત્યંત આનંદિત થઈ ગયા. અમુક મિત્રોને તો ત્યાં જ ટ્રેકિંગ કરવાનું મન થઈ આવ્યું. પરંતુ સમયના અભાવે આગળ ઉપર ન જતાં વસવસા સાથે પાછા વળ્યા. પાછા વળીને ભોજન લીધા બાદ અમે ઉપડ્યા શારણેશ્વર તરફ.

શારણેશ્વર જોયું ન જોયું કરીને બધા ભાગ્યા પ્રવાસન આકર્ષણ કેન્દ્ર પોલો ફોરેસ્ટ. અમે એક બે મિત્રોએ થોડીવાર શારણેશ્વરમાં મૂર્તિઓ જોઈ અને અમારો સંઘ પણ પોલો ઉપડ્યો. અમે થોડો સમય મુખ્ય રસ્તે ચાલ્યા પછી એક કેડી નજરે યડી. જીવનમાં તકોની આવી નાની નાની ઘણી કેડી આવે છે, જરૂર છે યોગ્ય સમયે કેડી પકડવાની. અમે સદનસીબે કેડી પકડી અને એ રસ્તે આગળ વધ્યા. થોડેક આગળ બીજા સાથી મિત્રો જોડાયા. એમના જોડાવાથી અમારો ઉત્સાહ થોડો વધ્યો અને અમે ત્યાં એક પહાડ યડવાનું ચાલુ કર્યું. ઉપર એક જગ્યાએ પહોંચ્યા ત્યાં ગાઈડ સામેથી આવતા દેખાયા. અમે તો ઉમાશંકરને યાદ કરી ભોમિયા વગર જ નીકળી ગયેલા. થોડે દૂર એક જગ્યાએ પહોંચ્યા જ્યાં પડઘા સાંભળી શકાય. આટલે ઉપર, પડઘા

સંભળાય તો કોઈ બૂમો પાડ્યા વગર રહે ? બધાએ ફેફસા ભરીને બૂમો પાડી. અને સાંભળી પણ ખરી. કુદરતે સમજાવી દીધું કે એને જે આપશું એ જ પામશું.

ત્યાંથી આગળ અમુક મિત્રોએ ઉપર જવાનું વિચાર્યું તો અમે નીચે ઊતરવું પસંદ કર્યું. અત્યારે પણ અમે નીચે ઊતરતી યોગ્ય કેડી પકડી.(કેમ ? કદાચ આગળ કારણ મળે.) આગળ જતાં ઘણી કેડી મળી પણ અમારું નસીબ જોર કરતું હતું એટલે કોઈ ખોટો માર્ગ ન પકડાયો. હવે અમારા એક મિત્રએ એની આગવી છટામાં ઘનઘોર ઘટામાં ઘાંટા પાડવાનું શરૂ કર્યું અને અમારા આશ્ચર્ય વચ્ચે એના પણ પડઘા પડ્યા ! આ કેવી રીતે ? ત્યાના અમુક આદિવાસી (અમે ધારી લીધું કે એ ત્યાં ના જ આદિવાસી લોકો હશે) છોકરાઓ અમને જાણે જવાબ આપી રહ્યા હતાં. આ મિત્રને મજા પડી તો એણે બમણા જોરથી હાકોટા પાડવાનું શરૂ કર્યું. સામે એટલો જ બુલંદ પ્રતિસાદ મળ્યો. આમ થોડી અવાજની આપ-લે પછી અમે પહોંચ્યા મુખ્ય આકર્ષણ કેન્દ્ર એવા પોલો ફોરેસ્ટના દેરાસર આગળ. વનનો લીલો અંધકાર જોયા બાદ માનવનો કલબલાટ(આમ તો ઘોંઘાટ જ) પ્રત્યક્ષ થયો અને અમે મોટ્ટો નિસાસો નાખ્યો.

સામેથી અમને અમારા એ સાથી મળ્યા જે શારણેશ્વર અમને મૂકીને આગળ નીકળી ગયા હતાં. આટલે ઉપરથી આવ્યા એટલે લીંબુ શરબત પીવાનું વિચાર્યું. લીંબુ શરબત પીધા બાદ એક નવા જોડાયેલા મિત્રએ એવું કહ્યું કે અહીંથી હરણાવ ડેમ એક જ કિલોમીટર છે. અમે કહ્યું ચાલો ત્યારે...આગળ ચાલ્યા ચાલ્યા, વળાંક આવે, નદી આવે, નાળા આવે પણ સાલો ડેમ છેટો તે છેટો જ. આગળ એક ભાઈને પૂછ્યું તો એણે કહ્યું કે ત્રણ કિલોમીટર હશે પણ હવે તમે માત્ર 1 કિમી દૂર છો. અમને થયું કે આટલું ચાલ્યા તો પહોંચવું જ રહ્યું. અંતે અમે હરણાવ ડેમ પહોંચ્યા અને અમારો થાક ઉતર્યો. બંધ પાણી શાંત અને સુંદર લાગતું હતું. પેલા બીજા મિત્રો સાથે જો અમે ઉપરની કેડી પકડી હોત તો અમને આ ડેમ જોવાનો સમય ન મળ્યો હોત. અમે નીચે ડેમ પાસે હતાં ત્યારે મને કલ્પના આવી કે જો આ દરવાજા તૂટે તો ? કુદરતને બાંધવાના નિષ્ફળ પ્રયત્નો માણસ ક્યાં સુધી કરતો રહેશે ? આવું કેંક વિચારી સૌંદર્યનું ગાણું ગાતા અમે સૌંદર્યથી વિદાય લીધી.

શારણેશ્વર પરત આવવા માટે અમે રિક્ષાનો સહારો લીધો. પગ હવે વધુ સાથ આપવા માંગતા ન હતા અને સમય પણ અમને પાછળ છોડી આગળ વધી રહ્યો હતો. રિક્ષામાં અમે આગળ વધ્યા ત્યાં અમે જોયું તો થોડા ઘોડા પાછા વળતાં હતા. એક ઘોડેસવારે અમારા સારથીને કેંક કહ્યું અને એને અમને રિક્ષામાંથી ઉતરીને થોડે દૂર ભાગવા કહ્યું. અમે પોતાની રીતે અર્થ કાઢવાનો પ્રયાસ કર્યો. કોઈકને થયું કે દીપડો આવ્યો, કોઈ બીજાને થયું કે સામેથી કેંક બીજા ઘોડા આવે છે, કોઈકને થયું કે આ ઘોડા ગાંડા થયા. આ તો પછી ખ્યાલ આવ્યો કે સામે વીજળીનો તાર તૂટ્યો છે અને એ પાણીમાં પડ્યો હતો. પછી હિંમત ભેગી કરી અમારા ડ્રાઇવરે રિક્ષા હાંકી અને અમે સહી સલામત નીકળી ગયા. હવે અમે શારણેશ્વર પહોંચી ગયા.

અમારી સાથે જે અમુક મિત્રો હતા જે ઉપર જતાં રહ્યા હતા અને અમે નીચે ઉતર્યા હતા એ મિત્રો અમને મળ્યા શારણેશ્વર. એ લોકો ઉપર ગયેલા અને એમાના એક મિત્રનો ફોન ખોલાઈ ગયો ! હજી તો એ ફોનના EMAN માત્ર 2 હસા ભરાયા હતા. હવે એ લોકો પોલીસ સ્ટેશન ગયા ત્યાં ફરિયાદ નોંધાવા ગયા પણ સૌએ આશા છોડી દીધી હતી ફોન મળવાની. અમે સતત એ ભાઈના નંબર પર ફોન કરતાં હતા, રિંગ જતી પણ કોઈ ફોન ઉપાડતું ન હતું. એવામાં અચાનક ફોન ઉપડ્યો. એક ભાઈએ વાત કરી અને અમને જાણવા મળ્યું કે ભાઈ તો માણસાની બાજુના ચરાડા ગામના જ છે. સૌને હાશ થઈ અને અમે સૌ શારણેશ્વરથી ઉપડ્યા ઘર ભણી.

અમુક મિત્રો ઇડર ઉતરી ગયા. બાકી અમે મિત્રો વિજાપુરની પાસે આવેલા પેઢામલી ગામમાં ગયા. ત્યાં ગ્રામ સેવક જલદીપભાઈના ઘરે બધા મિત્રો જમ્યા. એમનો પરિચય રાજેન્દ્રસિંહએ સાથી મિત્રોને કરાવ્યો. જલદીપભાઈ ગામમાં ઘણાં કામો કરી રહ્યા છે અને સતત મથી રહ્યા છે. એમને મળી આનંદ વ્યક્ત કરીને અમે લગભગ રાત્રે 12 વાગે માણસા કોલેજ આગળ

પહોંચ્યા. આ રીતે અમારો 2025નો પ્રકૃતિ પ્રવાસ પૂર્ણ થયો. દરવર્ષે આ પ્રવાસોમાં કેંક ને કેંક અમે પામીએ છીએ. જાણતા અજાણતા, કેંક શીખતા, કેંક પામતા, કેંક જીવતા અમે આ પ્રવાસ ભર્યાભર્યા ભાવ સાથે પૂરો કરીએ છીએ એમ લાગે છે. આવા પ્રવાસને કારણે જીવનના ભાથામાં ઘણું ઉમેરાયું છે. અને આમ જ ઉમેરાતું રહે એવા પ્રયત્ન ચાલુ રાખીશું.